

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maria Szczepaniec

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie z protestu wyborczego A. A.

przeciwko ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na 15 października 2023 r.,

przy udziale Prokuratora Generalnego oraz Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 12 grudnia 2023 r.,

pozostawia protest bez dalszego biegu.

[ms]

UZASADNIENIE

A.A. (dalej: „wnosząca protest”) pismem z 25 października 2023 r. wniosła protest przeciwko ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, które odbyły się 15 października 2023 r. Wnosząca protest wskazała, że doszło do naruszenia ciszy wyborczej – poprzez ogłoszenie w dniu 15 października 2023 r. o godzinie 21:00 wyników exit poll, gdy głosowanie odbywało się jeszcze w kilku obwodach wyborczych. Ponadto wnosząca protest

podniosła, że doszło do przeprowadzenia wyborów w dniu 16 października 2023 r., a więc poza terminem zarządzonym przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Jej zdaniem mogło również dojść do popełnienia przestępstwa poprzez:

1. wielokrotne głosowanie w różnych obwodach przez tego samego wyborcę jednorazowo na podstawie oryginalnego zaświadczenia o prawie do głosowania w miejscu pobytu w dniu wyborów, zaś następnie na podstawie takich zaświadczeń prawdopodobnie skopiowanych i sfałszowanych w zakresie znajdującego się na nich hologramu;
2. wielokrotne głosowanie w różnych obwodach przez tego samego wyborcę we własnej komisji wyborczej z punktu widzenia miejsca zamieszkania, a następnie na podstawie zaświadczeń o prawie do głosowania w miejscu pobytu w dniu wyborów – prawdopodobnie sfałszowanych w zakresie ich treści i znajdującego się na nich hologramu.

Wnosząca protest zażądała przeprowadzenia dowodów polegających na ustaleniu liczby wyborców, którzy na podstawie zaświadczeń o prawie do głosowania w miejscu pobytu w dniu wyborów głosowali dwukrotnie lub wielokrotnie poza obwodową komisją wyborczą właściwą z punktu widzenia miejsca ich zamieszkania, a także liczby wyborców, którzy głosowali w obwodowej komisji wyborczej właściwej z punktu widzenia miejsca ich zamieszkania, a nadto na podstawie powyższego zaświadczenia oddali jednokrotnie (lub więcej razy) głos w innych obwodach wyborczych.

W drugim piśmie, również z 25 października 2023 r., wnosząca protest ponownie podniosła zarzut dopuszczenia do głosowania po godzinie 21:00, tj. po opublikowaniu wstępnych wyników głosowania na podstawie sondaży przeprowadzonych w dniu głosowania pośród osób wychodzących z lokali wyborczych.

Wnosząca protest zażądała unieważnienia wyborów na terenie całego kraju.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej i Prokurator Generalny wniesli o pozostawienie protestu bez dalszego biegu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Protest należało pozostawić bez dalszego biegu.

Zgodnie z art. 242 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 2408, dalej: „k.wyb.”), Sąd Najwyższy rozpatruje protest w składzie 3 sędziów w postępowaniu nieprocesowym i wydaje, w formie postanowienia, opinię w sprawie protestu. Powyższe przepisy znajdują zastosowanie również w przypadku wniesienia protestu przeciwko ważności wyborów do Senatu (art. 258 k.wyb.).

Protest przeciwko ważności wyborów może być wniesiony do Sądu Najwyższego z powodu dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów lub naruszenia przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów (art. 82 § 1 k.wyb.).

Zgodnie z art. 241 § 3 k.wyb., wnoszący protest powinien sformułować zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty. Z treści tego przepisu wynika, że osoba wnosząca protest jest zobowiązana do wykazania wpływu wystąpienia naruszeń na wynik wyborów. Sąd Najwyższy pozostawia natomiast bez dalszego biegu protest wniesiony przez osobę do tego nieuprawnioną lub niespełniającą wymogów formalnych, tj. niezawierający zarzutów, które zgodnie z art. 82 § 1 k.wyb. mogą być podstawą kwestionowania ważności wyborów oraz w którym nie przedstawiono lub nie wskazano dowodów, na których zarzuty te byłyby oparte (art. 243 § 1 k.wyb.).

W niniejszej sprawie wnosząca protest nie sformułowała zarzutów, z których wynikałoby, że doszło do popełnienia przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów lub naruszenia przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów (art. 82 § 1 k.wyb.). Powołane przez nią zarzuty, jak również wnioski w zakresie weryfikacji oddanych głosów, mają charakter ogólny i abstrakcyjny – nie odnoszą się do konkretnego zdarzenia, którego wnosząca protest byłaby świadkiem. Z treści jej

pisma nie sposób wyprowadzić wniosku, w których dokładnie lokalach wyborczych miały miejsca wskazane przez nią naruszenia. Wnosząca protest nie powołała również żadnych dowodów w tym zakresie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego konsekwentnie przyjmuje się natomiast, że opinia wnoszącego protest, ze swej istoty niepoparta żadnymi dowodami, może być zakwalifikowana wyłącznie jako opinia prywatna, a zarzuty sprowadzające się do hipotetycznego założenia o nieprawidłowościach nie mieszczą się w przedmiocie protestu określonym w ustawie (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r., I NSW 206/19). Co więcej, osoba wnosząca protest nie może skutecznie podnosić zarzutów o charakterze abstrakcyjnym, odnoszących się do ogólnie pojętych wydarzeń w kraju lub za granicą, o których protestujący jedynie słyszał. Przyjęty zarówno w Kodeksie wyborczym, jak i ustawie z 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym model protestów wyborczych i referendalnych polega bowiem na sprawowaniu przez Sąd Najwyższy indywidualno-konkretniej kontroli ważności wyborów i referendum. Brak natomiast podstaw prawnych do prowadzenia w tym zakresie kontroli abstrakcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 listopada 2019 r., I NSW 235/19).

Niezależnie od powyższego, odnosząc się do zarzutu naruszenia czasu głosowania w wyborach i referendum, należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 39 § 2 k.wyb. głosowanie odbywa się bez przerwy od godziny 7⁰⁰ do godziny 21⁰⁰. Stosownie zaś do art. 39 § 4 k.wyb., o godzinie zakończenia głosowania przewodniczący obwodowej komisji wyborczej zarządza zakończenie głosowania. Od tej chwili głosować mogą tylko wyborcy, którzy przybyli do lokalu wyborczego przed godziną zakończenia głosowania. Wyborca, który przybył do lokalu wyborczego przed godziną zakończenia głosowania, czyli w realiach sprawy przed godziną 21⁰⁰, może zrealizować swoje czynne prawo wyborcze. Jednocześnie obwodowa komisja wyborcza ma obowiązek umożliwienia takiej osobie realizację jej konstytucyjnego prawa. Dotyczy to również wyborcy, który ze względu na warunki lokalowe nie mógł dostać się do środka lokalu, ale przed upływem godziny 21.00 stanął w kolejce oczekujących na wejście do budynku, w którym mieściła się siedziba obwodowej komisji wyborczej. Z dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że „wnoszący protest, który przebywał w lokalu Komisji

Wyborczej, mimo zarządzenia o zakończeniu głosowania, był nadal uprawniony do oddania głosu (...). Tym samym Komisja była zobowiązana do wydania mu karty wyborczej i udostępnienia urny wyborczej” (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 listopada 2015 r., III SW 108/15).

Należy też dodać, że w Kodeksie wyborczym ustawodawca przewidział odpowiedzialność karną m.in. za naruszenie ciszy wyborczej (art. 498 k.wyb.). Zachowanie to stanowi jednak jedynie wykroczenie, które nie może być podstawą wniesienia protestu wyborczego.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 243 § 1 k.wyb. orzekł jak w sentencji.

Z.G.

r.g.